

Biblioteksplan för Region Blekinge och Region Kronoberg

2027 – 2030

För remissförande
2025-2026

Biblioteksplan för Region Blekinge och Region Kronoberg 2027-2030

Innehåll

Biblioteksplan för Region Blekinge och Region Kronoberg 2027-2030	1
1. Varför en regional biblioteksplan?	2
2. Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg	2
2.1 Övergripande perspektiv 2027 – 2030	4
2.2 Prioriterade utvecklingsområden 2027 – 2030	6
2.2.1 Analys och strategi	8
2.2.3 Identitet och kultur	9
2.2.4 Omställning och relevans	10
3. Sjukhusbibliotek.....	11
3.1 Medicinska biblioteket Region Blekinge	11
3.2 Hälsobiblioteket i Region Kronoberg.....	11
3.2.1 Prioriterade målgrupper	11
3.2.2 Utvecklingsområden.....	12
4. Folkhögskolebibliotek.....	12
4.1 Biblioteksplan för Grimslövs folkhögskola - ett folkhögskolebibliotek i regional regi	12
4.1.1 Användargrupper	13
4.1.2 Tjänsteutbud / Verksamhet.....	13
4.1.3 Strategiska mål /utvecklingsområden /prioriteringar	14
4.2 Blekinge Folkhögskola – Skolbiblioteket	14
5. Uppföljning	15

1. Varför en regional biblioteksplan?

Syftet med en regional biblioteksplan är att tydliggöra de biblioteksverksamheter Region Blekinge och Region Kronoberg är huvudman för. Dessa är Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg, sjukhusbiblioteken och de regionala folkhögskolebiblioteken. Planen ger vägledning i valet av prioriteringar av utvecklingsinsatser och strategier under planperioden.

Den regionala biblioteksplanen ska identifiera och analysera utmaningar och möjligheter, peka ut strategiska utvecklingsområden samt visa på hur planen ska följas upp. Biblioteksplanen grundar sig på den nationella bibliotekslagen, de regionala kulturplanerna i Blekinge och Kronoberg, samt det undersökande och analyserande förarbete som Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg genomfört, bland annat tillsammans med kommunala bibliotekschefer och Biblioteksutvecklings politiska styrgrupp. De delar av planen som rör de medicinska biblioteken och folkhögskolornas bibliotek har tagits fram inom respektive verksamhet.

Biblioteksplanen gäller i fyra år, därefter finns möjlighet att med eller utan revideringar förlänga den med ytterligare ett år.

2. Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg

Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg (BiBK) är en samordnad regional biblioteksverksamhet för Kronoberg och Blekinge med Region Blekinge som administrativ huvudman. BiBK:s huvudsakliga uppdrag är att stödja de kommunala folkbiblioteksverksamheterna. För dessa ger den regionala biblioteksplanen stöd i arbetet med utveckling, samverkan och kvalitet men är inte styrande. BiBK stödjer folkbiblioteken med att ta fram kommunala biblioteksplaner och bidrar till Kungliga bibliotekets uppföljning av hur de används.

I BiBK:s uppdrag ligger att stödja folkbibliotekens utveckling som lärande organisationer genom kompetensinsatser, metodutveckling och omvärldsbevakning genom stöd till verksamhetsutveckling och processledning samt genom att underlätta samverkan och samarbete. För att stärka kommunernas biblioteksmedarbetare och chefer är facilitering och samordning av nätverk ett prioriterat arbete. Omvärldsbevakning, framtidsspaning och analys i samverkan med folkbibliotekens medarbetare och chefer är särskilt angelägna uppgifter för att utforma en för folkbiblioteken relevant regional biblioteksverksamhet.

I de tretton kommuner som BiBK:s verksamhet riktar sig till ser behoven olika ut på grund av ekonomiska och demografiska skillnader. Den regionala biblioteksverksamheten behöver kunna anpassas till kommunernas olika förutsättningar.

I den delen av planen som handlar om Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg syftar ordet bibliotek alltid på de kommunala folkbiblioteken i Blekinge och Kronoberg om inte annat specificeras.

Ur bibliotekslagen (2013:801)

Varje region och de kommuner som inte ingår i en region ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.
(Lag 2019:961, 11 §)

Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.
(Lag 2019:961 17 §)

Vision för Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg

Alla kommuner i Blekinge och Kronoberg ska ha en relevant och likvärdig biblioteksverksamhet med hög kvalitet som är tillgänglig för alla. Samtliga bibliotek i de två regionerna ska samverka generöst, alla tillsammans och i mindre kluster.

Målsättning för Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg

BiBK ska tillsammans med folkbiblioteken bedriva verksamhetsutveckling som är nyfiket utforskande, strategisk och lyhörd för samhällets utveckling och bibliotekens och invånarnas möjligheter och behov. BiBK:s ledstjärnor är demokrati och delaktighet.

- BiBK ska stärka och stödja biblioteken att erbjuda relevant verksamhet.
- BiBK ska stärka och stödja bibliotekens transformation gällande bland annat digitala tjänster, biblioteksrummens utveckling och läsfrämjande arbete.
- BiBK ska stärka och stödja biblioteken som en arena för demokrati.

I biblioteksplanen för 2027 – 2030 redogörs för BiBK:s övergripande perspektiv och prioriterade utvecklingsområden för perioden samt underlaget för dessa. De prioriterade utvecklingsområdena är *analys och strategi, identitet och kultur* samt *omställning och relevans*. De fyra övergripande perspektiven är *tillgänglighet, mångfald, nationella minoriteter och urfolket samerna* samt *barn och unga*.

Biblioteksgeografi i Blekinge och Kronoberg

Enligt Kungliga bibliotekets biblioteksstatistik fanns 70 folkbiblioteksenheter i Blekinge och Kronoberg 2024. De fördelade sig på 41 fasta enheter i Kronoberg, 25 enheter i Blekinge och 4 bokbussar. Inom de fem folkbiblioteksorganisationerna i Blekinge arbetar 90 personer. De åtta kommunerna i Kronoberg har 130 anställda. Utöver dessa finns bibliotek på bland annat skolor, förskolor och äldreboenden. Många av dem är utlåningsställen utan bemanning. I alla kommuner finns även skolbibliotek. På 30 platser är skolbiblioteken integrerade med folkbiblioteken och delar personal och/eller lokaler. I Blekinge och Kronoberg finns ett antal specialbibliotek så som på Marinmuseum, Blekinge museum, Sjöstridsskolan, Kulturparken Småland, Carlskrona Läsesällskap samt på marinen. Skolbibliotek samt specialbibliotek ligger utanför den regionala biblioteksverksamhetens uppdrag.

Biblioteksutveckling i ett nationellt sammanhang

Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg deltar i flera sammanhang på både regional och nationell nivå genom nätverk, referensgrupper, konferenser och arbetsgrupper. Bland annat utbyter verksamheten kontinuerligt kunskaper och erfarenheter med de tjugo andra regionala verksamheterna i Sverige. På nationell nivå finns två myndigheter som ansvarar för biblioteksfrågor. Kungliga biblioteket har ett uppdrag att ha nationell överblick över det allmänna biblioteksväsendet och främja samverkan mellan olika typer av bibliotek och Kulturrådet stärker bibliotek genom bidrag, kunskapspridning och kompetensutveckling.

2.1 Övergripande perspektiv 2027 – 2030

För planperioden finns fyra perspektiv som ska genomsyra BiBK:s arbete. Dessa övergripande perspektiv är baserade på nationella och lokala styrdokument och går hand i hand med bibliotekslagens prioriterade grupper (lag 2019:961, 4 §, 5 §, 8 §).

Perspektiven är utgångspunkter som ska vägleda beslut och prioriteringar på regional nivå för att bidra till att folkbibliotekens verksamhet möter människors olika behov och livsvillkor på ett inkluderande, likvärdigt och relevant sätt. Perspektiven betonar vikten av lagens prioriterade målgrupper samtidigt som de fungerar som en utgångspunkt för arbetet med utveckling av bibliotek. De fyra övergripande perspektiven är **tillgänglighet, mångfald, nationella minoriteter och urfolket samerna** och **barn och unga**.

Tillgänglighet

Tillgänglighet är ett grundläggande perspektiv i den regionala biblioteksverksamheten och vilar på såväl bibliotekslagen som FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Bibliotekslagen lyfter särskilt personer med funktionsnedsättning som en prioriterad målgrupp, medan konventionen tydliggör de krav som ställs för att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska kunna utöva sina rättigheter på lika villkor.

Den regionala biblioteksverksamheten i Blekinge och Kronoberg utgår även från målet för den nationella funktionshinderspolitiken: att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning, i ett samhälle präglad av mångfald.

Sedan 2014 klassificeras bristande tillgänglighet som en form av diskriminering enligt diskrimineringslagen (SFS 2014:958 1 kap. 4 §). Det innebär att tillgänglighet behöver integreras i alla delar av biblioteksverksamheten. Tillgänglighet ses inte bara som en teknisk eller fysisk fråga utan som en kvalitetsfråga som omfattar bemötande, innehåll, kommunikation, medier och tekniska lösningar. Den regionala biblioteksverksamheten stödjer kommunbiblioteken i att utveckla inkluderande och universellt utformade lösningar som bidrar till ökad delaktighet för alla, särskilt personer med funktionsnedsättning.

Målet är att alla invånare, oavsett fysiska, språkliga, tekniska eller sociala hinder, ska kunna ta del av bibliotekens resurser och tjänster på lika villkor.

Mångfald

Folkbiblioteken behöver förhålla sig till ett samhälle som är präglad av kulturell, språklig och identitetsmässig mångfald. De ska erbjuda en verksamhet som är tillgänglig och relevant för alla, oavsett identitet, bakgrund eller livssituation. BiBK arbetar med mångfaldsperspektivet med utgångspunkt i diskrimineringslagens sju diskrimineringsgrunder (SFS 2014:958 1 kap. 1 §). Mångfald handlar om att främja representation, kulturell variation och bredd i både innehåll och bemötande.

De sju diskrimineringsgrunderna är:

- kön
- könsöverskridande identitet eller uttryck

- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- ålder

Nationella minoriteter och urfolket samer

Sveriges fem erkända nationella minoriteter är sverigefinnar, tornedalingar, romer, judar och samer, där samerna också har status som urfolk. De fem erkända minoritetsspråken är finska, meänkieli, jiddisch, romani chib (i alla former) och samiska (i alla former). En viktig utgångspunkt i den svenska minoritetspolitiken är det offentliga skyldighet att skydda de nationella minoriteternas rätt till språk och kultur med ett speciellt fokus på barn och unga (SFS 2009:724, SFS 2009:600 8 §).

Bibliotekslagen (5 §) slår fast att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna. För den regionala biblioteksverksamheten innebär detta ett ansvar att stödja kommunbiblioteken i att synliggöra och tillgodose dessa gruppers språkliga och kulturella rättigheter, även i de fall där lokal efterfrågan är låg eller svår att urskilja.

Att arbeta med nationella minoriteter som ett övergripande perspektiv innebär att BiBK ska stödja bibliotekens arbete *för, om* och *av* nationella minoriteter. Det innefattar att synliggöra minoriteternas historia och samtid, bidra till språkrevitalisering, att öka kunskap och nyfikenhet hos majoritetsbefolkningen samt att arbeta inkluderande även där aktiva samverkanspartners saknas. BiBK:s roll i sammanhanget är att långsiktigt bidra till att stärka bibliotekens förmåga att arbeta med minoritetsperspektiv i enlighet med bibliotekslagen och den svenska minoritetslagstiftningen.

Barn och unga

Barn och unga är en prioriterad målgrupp i bibliotekslagen såväl som i Region Blekinges och Region Kronobergs kulturplaner. Den regionala biblioteksverksamheten verkar för att barnperspektivet ska genomsyra kommunbibliotekens utvecklingsarbete. Det innebär att barn och unga ses som egna aktiva användare med särskilda behov, rättigheter och möjligheter, en grupp som inte är homogen utan har stor variation i bakgrund, erfarenheter och förutsättningar.

I bibliotekslagen (8 §) står att "folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar." Att främja barns läsning och delaktighet förutsätter ett inkluderande synsätt där alla barn nås, inte bara de som själva söker sig till biblioteket.

Barnkonventionen, som sedan 2020 är svensk lag, stärker barns rätt att höras och anmodar att deras bästa ska beaktas i all offentlig verksamhet. Regeringsformen (1974:152, 2 §) tydliggör att "det allmänna ska verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rätt tas till vara." Den regionala biblioteksverksamheten stödjer folkbiblioteken i att utveckla bemötande, tjänster och miljöer utifrån barnkompetens och barns perspektiv. Samverkan med andra samhällsaktörer är en förutsättning för att nå fler barn, inte minst de som annars riskerar att stå utanför. Genom tidiga insatser och långsiktiga relationer kan biblioteken bli relevanta platser för alla barn och unga.

2.2 Prioriterade utvecklingsområden 2027 – 2030

Folkbiblioteken i Blekinge och Kronoberg står inför både utmaningar och möjligheter under de kommande åren. I det förberedande arbetet inför planen har trender och tendenser som kommer att påverka folkbibliotekens verksamhet, och därmed BiBK:s överväganden under planperioden, framkommit.

- Biblioteken utgör en viktig funktion i lokalsamhället vid kriser och samhällsförändringar.
- Förändrade läsvanor och minskad läskunskap påverkar hela samhället inklusive biblioteken.
- Den snabba digitala utvecklingen, särskilt inom AI, ställer krav på omställning och ökad kunskap om möjligheter och risker.
- Det finns ett behov av att stärka bibliotekens arbete med nationella minoriteter och öka kunskapen om deras rättigheter och kulturarv.
- Växande klimatförändringar visar på vikten av hållbar utveckling.
- Den ekonomiska ojämlikheten i samhället ökar.
- Den psykiska ohälsan i samhället ökar, särskilt bland unga.

Vi lever i en tid av snabba och djupgående samhällsförändringar. Digitalisering, AI-utveckling, krig och andra internationella konflikter, klimatutmaningar och ökade sociala skillnader påverkar människors vardag.

I denna kontext är folkbiblioteken viktiga demokratiska institutioner som bidrar till delaktighet, kunskap, yttrandefrihet, kultur och en hållbar samhällsutveckling. Att tolka världen utifrån ett humanistiskt perspektiv, arbeta med mångfald som grund och att genom kunskap bygga motståndskraft mot desinformation och manipulation är en grundläggande del av biblioteksverksamheten.

Biblioteken behöver stå rustade för att möta såväl akuta kriser som långsiktiga utmaningar. Genom att främja kritiskt tänkande, digital delaktighet och erbjuda inkluderande mötesplatser stärker biblioteken sin roll i ett samhälle i förändring.

Att bibliotek är en gemensam plats tillgänglig för alla är av största vikt för den enskilda invånaren. Samverkan, omvärldsanalys och kunskapsbaserat utvecklingsarbete är avgörande för att bygga framtidens biblioteksverksamhet.

Den regionala biblioteksverksamheten fungerar som stödstruktur och drivkraft för utveckling, innovation och fördjupning inom folkbiblioteksområdet. BiBK ska bidra till utveckling av bibliotekens strategiska arbete, stärka deras demokratiska och kulturella roll och vara en länk mellan det lokala och nationella utvecklingsarbetet. Genom att bidra med omvärldsbevakning, kompetensutveckling, metodstöd och verka för samverkan över kommungränser stärker BiBK bibliotekens kapacitet att agera i en komplex samtid.

BiBK har identifierat tre prioriterade utvecklingsområden för planperioden 2027 – 2030. De har rubrikerna **Analys och strategi**, **Identitet och kultur** och **Omställning och relevans**. Områdena, som delvis går in i varandra, adresserar särskilt de utmaningar som biblioteksverksamheten står inför och tillsammans syftar de till att skapa förutsättningar för en relevant, tillgänglig och hållbar biblioteksverksamhet för alla invånare i Blekinge och Kronoberg.

Ur bibliotekslagen (2013:801)

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

2.2.1 Analys och strategi

För att kunna möta människors behov, idag och i framtiden, krävs ett biblioteksväsende som är både lyhört och strategiskt. Biblioteksverksamheten behöver vila på välgrundade analyser och ett kontinuerligt utforskande av samtidens tendenser och framtidens möjligheter och utmaningar.

Biblioteken är en plats där sökande efter kunskap, kritisk reflektion och trovärdiga källor samexisterar. Biblioteken erbjuder med utbildade medarbetare och utbud av medier och verksamhet orientering i komplex information och spelar en unik och viktig roll i samhället. För att utveckla och bevara detta uppdrag krävs både förankring i styrdokument och långsiktiga mål, samt en beredskap att ta in ny kunskap, ompröva antaganden och anpassa verksamheten när förutsättningarna förändras. Det förutsätter ett kontinuerligt analysarbete och förmåga att fatta välinformerade beslut, prioritera rätt och justera arbetssätt utifrån aktuella behov.

BiBK har en viktig funktion i att bidra med struktur, stöd och kunskap om folkbibliotekens arbete med omvärldsbevakning, analys och utvärdering. Genom att skapa förutsättningar för ett mer systematiskt arbete med insamling och tolkning av data – både om samhället i stort och om användarnas behov – stärks bibliotekens möjlighet att vara relevanta, inkluderande och långsiktigt hållbara.

Samverkan med lärosäten och andra kunskapsaktörer bidrar till att fördjupa det strategiska arbetet. Genom forskningsnära samarbeten och utbyte av metoder och perspektiv kan biblioteken stärkas i sin förmåga att förstå, utvärdera och anpassa sin verksamhet i takt med omvärldens förändringar.

BiBK:s prioriteringar

- Stödja folkbiblioteken med omvärldsbevakning och framtidsspaning med syfte att underlätta prioriteringar och välövervägda val för verksamheten.
- Stödja folkbiblioteken i att utveckla arbetssätt som bygger på kontinuerlig analys av samhällsförändringar och användarbehov.
- Främja uppföljning och utvärdering av biblioteksverksamhetens effekter och relevans.
- Stärka bibliotekens strategiska kapacitet genom ökad kunskapsdelning och ömsesidigt utbyte med forskning och utbildning.

2.2.3 Identitet och kultur

Folkbiblioteken är centrala aktörer i det demokratiska samhället. I ändamålsparagrafen för bibliotekslagen står det att: *”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.”* För att uppdraget ska bli verklighet krävs en bred förståelse för bibliotekens roll – deras syfte, målgrupper och verksamhet – inom hela biblioteksekologin: hos allmänheten, kommunens tjänstepersoner, politiker och bibliotekspersonal. Folkbiblioteken ska vara en självklar del av den lokala samhällsutvecklingen.

Biblioteken har potential att vara en plats där olika åsikter kan mötas utan polemik – en plats som är modig, trygg och inte lider av självensur. En plats för fördjupning där olika perspektiv kan finnas sida vid sida. Det demokratiska uppdraget omfattar att främja och skydda mänskliga rättigheter, särskilt i arbetet med prioriterade grupper där biblioteket i samverkan med andra aktörer kan stärka gemenskap, lärande, delaktighet och kulturell identitet. Med sin breda och inkluderande verksamhet kan biblioteken bidra till att motverka utanförskap och social isolering. För att denna roll ska kunna förvaltas krävs kontinuerlig utveckling av kunskap och metoder som främjar öppenhet och inkludering och en kultur inom biblioteken som präglas av lärande, reflektion och samarbete – internt, med externa parter och bibliotek emellan.

Bibliotekslagen (7 §) lyfter fram folkbibliotekens ansvar att främja läsning och tillgång till litteratur. Att främja läsning, skrivande och olika former av kulturellt deltagande är grundläggande delar av uppdraget. Dessa aktiviteter bidrar inte bara till individens utveckling, utan också till samhällets demokratiska hållbarhet. Bibliotek spelar en viktig roll som möjliggörare av kulturupplevelser, inte minst på mindre orter där biblioteket ofta är den enda kulturarrangören. BiBK har en viktig funktion i att stödja bibliotekens utveckling som arena för kulturella och konstnärliga upplevelser för alla invånare.

Genom att verka för allas tillgång till kunskap, språk och tilltro till den egna förmågan att påverka samhället, skapas förutsättningar för ökad delaktighet. För uppgiften krävs tillgänglig bibliotekspersonal med rätt kompetens och ett bemötande som bygger tillit. För att människor ska utveckla såväl läsaridentitet, digitala färdigheter som samhälls-engagemang behövs inte bara kunskap – utan också trygghet och självförtroende.

BiBK:s prioriteringar

- Stödja biblioteken i att tydliggöra och kommunicera folkbibliotekens uppdrag och egenart
- Stärka bibliotekens demokratiarbete genom kunskap och metodutveckling
- Fördjupa bibliotekens rättighetsarbete genom kunskap och metodutveckling
- Utveckla bibliotekens läs- och skrivfrämjande arbete
- Stödja och stärka biblioteken som platser för kulturupplevelser
- I samverkan med övriga aktörer upprätthålla och vidareutveckla samverkan för de yngsta barnens språkutveckling

2.2.4 Omställning och relevans

För att biblioteken fortsatt ska vara relevanta och meningsfulla mötesplatser krävs en verksamhet som är flexibel, lyhörd och beredd på förändring. Det innebär att bibliotekens strukturer och prioriteringar kontinuerligt behöver ses över och justeras utifrån aktuella behov och omvärldens förändringar. Ett arbetssätt där idéer testas, utvärderas och justeras – stärker bibliotekens förmåga till omställning.

Att arbeta med omställning kräver samtidigt ett långsiktigt perspektiv. Folkbiblioteken har en viktig roll i att främja en hållbar samhällsutveckling och bör präglas av ett helhetsperspektiv på hållbarhet där samverkan och smart organisering bidrar till resurseffektivitet, social inkludering och ekonomisk uthållighet. Hållbarhet är både ett mål i sig och ett verktyg för att utveckla verksamheten.

Samtidigt måste biblioteken stå rustade för att möta de utmaningar och möjligheter som digital transformation och AI-utvecklingen innebär. Biblioteken har en särskild roll i att främja digital delaktighet och erbjuda stöd för att utveckla medie- och informationskunnighet hos invånarna – oavsett ålder, bakgrund och digital vana. Det innebär också att biblioteken själva behöver utforska och förstå ny teknik, särskilt AI, och förhålla sig till den på ett reflekterande och etiskt sätt.

Biblioteken har också en viktig funktion i att vara trygga platser när samhället prövas. I oroliga tider och vid kriser är behovet av neutrala och tillgängliga rum särskilt stort. Biblioteken har en viktig roll som informationsbärare, vägledare och mötesplatser där människor kan orientera sig, finna lugn och skapa gemenskap. Att upprätthålla denna funktion kräver ett aktivt arbete med bemötande, krisberedskap och samverkan.

BiBK:s prioriteringar

- Stödja biblioteken i att utveckla metoder för att främja medie- och informationskunnighet tillsammans med olika målgrupper.
- Utforska hur AI-teknik kan användas i biblioteksverksamheten med etiska aspekter i beaktande.
- Främja att biblioteken testar nya tjänster och format.
- Stärka folkbibliotekens roll som trygga och neutrala mötesplatser i kristider.
- Arbeta för ökad ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

3. Sjukhusbibliotek

Region Blekinge är huvudman för Medicinska biblioteket i Karlskrona och Region Kronoberg för Hälsobiblioteket.

3.1 Medicinska biblioteket Region Blekinge

Dagens och morgondagens sjukvård vilar på vetenskaplig evidens. Medicinska biblioteket i Karlskrona har som främsta mål att stödja Region Blekinges personal vid sjukhus, primärvård, psykiatri och tandvård i deras kliniska arbete, kompetensutveckling, forskning och studier.

För att främja ett evidensbaserat arbetssätt köper biblioteket in såväl elektroniska som tryckta kvalitativa resurser och dessa görs tillgängliga via både interna och externa webbsidor. Medicinska bibliotekarier erbjuder kvalificerad hjälp med litteratursökningar, handledning och undervisning i användningen av medicinska informationsresurser. Att bidra till att regionanställda kan söka, hitta och kritiskt värdera vetenskaplig information är ett av bibliotekets huvuduppdrag som stärker patientsäkerheten och gör sjukvården mer effektiv.

Regionanställda har tillgång till bibliotekslokalen när den inte är larmad och allmänheten är välkommen att låna det fysiska materialet samt få hjälp med att söka i bibliotekets digitala resurser på plats. Dessutom strävar biblioteket efter att intensifiera och fördjupa kontakten med kliniker och verksamheter, bland annat genom tjänsten "klinisk bibliotekarie", som extra informationsstöd i vardagsarbetet.

Sveriges bibliotek inom hälso- och sjukvård samarbetar i ett nationellt nätverk, Eira, för att främja jämlik tillgång till vetenskapliga resurser över landet.

Medicinska biblioteket är organisatoriskt placerat i Blekinge kompetenscentrum.

3.2 Hälsobiblioteket i Region Kronoberg

Hälsobiblioteket är en del av Forskningsenheten inom Region Kronoberg och har som uppdrag att främja kunskapsutveckling och evidensbaserad praktik inom hälso- och sjukvården. Genom att erbjuda tillgång till kvalitativa informationsresurser, handledning och utbildning i informationssökning och källkritik, utgör biblioteket ett centralt kunskapsstöd för vårdens medarbetare.

Biblioteket tillhandahåller ett brett utbud av databaser, kliniska beslutsstöd, e-tidskrifter och e-böcker, samt tryckta böcker inom främst medicin och hälsa. En del av dessa resurser upphandlas genom det nationella sjukhusbibliotekssamarbetet EIRA via Inera. Hälsobiblioteket har tre fysiska enheter: på Växjö sjukhus, Ljungby sjukhus samt ett klinikbibliotek inom vuxenpsykiatri i Växjö.

3.2.1 Prioriterade målgrupper

Anställda i Region Kronoberg

Hälsobiblioteket stödjer vårdpersonal genom att erbjuda vetenskapliga resurser och utbildning i hur dessa används. Regionens medarbetare har dygnet runt-tillgång till biblioteken via meröppet och kan få stöd av bibliotekarier i form av sökhandledning, sökuppslag, omvärldsbevakning och fjärrlån. Biblioteket introducerar och utbildar

regelbundet AT- och BT-läkare, ST-läkare, sjuksköterskestudenter, specialistsjuksköterskestudenter, YH-studenter med flera.

Genom FoUU-nätverk (forskning, utveckling och utbildning), Akademisk klinik eller implementering av Omvärldsbevakningsportalen erbjuds tjänsten "Klinisk bibliotekarie", där en bibliotekarie knyts till en specifik verksamhet och bidrar med sökuppdrag, organiserar Journal Clubs och synliggör bibliotekets resurser.

Patienter och närstående

Patienter och närstående har tillgång till anpassat informationsmaterial om hälsa och sjukdomar samt en mindre samling medier för vila och återhämtning. Hälsobiblioteket samarbetar även med lokala patientföreningar som ges möjlighet att informera om sin verksamhet i bibliotekets lokaler.

Externa studenter

Studenter inom hälso- och sjukvårdsutbildningar har fri tillgång till Hälsobibliotekets resurser. I Ljungby bedrivs sjuksköterskeutbildning i samarbete med Linnéuniversitetet och Region Kronoberg, där studenterna även har tillgång till kurslitteratur via Hälsobiblioteket.

3.2.2 Utvecklingsområden

Omvärldsbevakningsportalen

Under 2025 påbörjas arbetet med att utveckla Omvärldsbevakningsportalen – Hälsobibliotekets tjänst för omvärldsbevakning med syfte att stärka stödet till regionens verksamheter och medarbetare genom förbättrad tillgång till aktuell och relevant information. Det finns också en plan att på sikt kunna erbjuda tjänsten även till medarbetare i regionens kommuner samt till invånare.

Utbildnings- och informationsbuss

Ett antal olika enheter inom Region Kronoberg har som mål att skapa en så kallad utbildnings- och informationsbuss för att nå invånare och medarbetare runtom i länet med information och olika utbildningsinsatser. Hälsobiblioteket kommer att vara delaktigt i projektet genom att besöka verksamheter i Region Kronoberg med information om bibliotekets tjänster och resurser till medarbetare och utbildning i 1177 för invånare.

4. Folkhögskolebibliotek

Region Kronoberg är huvudman för Grimslövs folkhögskola och Region Blekinge för Blekinge Folkhögskola.

4.1 Biblioteksplan för Grimslövs folkhögskola - ett folkhögskolebibliotek i regional regi

Syfte och mål

Att erbjuda *en blandning av nytt och gammalt inom både fack- och skönlitteratur, där*

nya författare samsas med gamla klassiker. Vi vill att en blandning av nytt och gammalt inom både fack- och skönlitteratur, där nya författare samsas med gamla klassiker finns att tillgå och att det finns lättläst litteratur, inklusive många klassiker i enklare format. Biblioteket skall vara tillgänglig för alla dygnet runt även kvällar och helger

Vision och värderingar

Grimslövs folkhögskolas bibliotek verkar för att nytt och gammalt möts och förenas och att biblioteket är en naturlig samlingsplats för alla på skolan.

Att bidra till att öka nyfikenheten kring läsning för att fler ska bli aktiva läsare.

Trendanalys

Ökad efterfrågan på litteratur på engelska.

Uppföljning och utvärdering

Återkoppling sker genom halvårsvis enkät till elever och lärare samt dialogmöten med skolans rektor.

4.1.1 Användargrupper

Deltagare

Deltagarna på skolan är i varierande ålder men med den övervägande delen i åldersspannet 19–25.

- ALLMÄNKURS: På allmänskurs läser deltagarna in gymnasiebehörighet.
- KHD: På kursen Konsthantverk- och design lär de sig att använda olika tekniker och material i olika kreativa projekt. Biblioteket tillhandahåller litteratur som passar kursen utöver den litteratur kursen själv köper in.
- HF: Kursen Hälsa- friskvård examinerar deltagarna inom massage, kost, hållbart arbetsliv och träning. Förkunskapskravet är 3-årigt gymnasium samt minst 1 års arbetslivserfarenhet eller motsvarande Biblioteket tillhandahåller litteratur som passar kursen utöver den litteratur kursen själv köper in.
- ToR: Turism- och äventyr är kursen där deltagarna utbildar sig till guider inom flera delar av turismnäringen, både i Sverige men även i länder inom och utom Europa. Förkunskapskravet är gymnasiebehörighet. Biblioteket tillhandahåller litteratur som passar kursen utöver den litteratur kursen själv köper in.

Lärare

Behov av pedagogiskt material, metodstöd och kurslitteratur.

Regionens invånare

Tillgång till kulturreсурser och mötesplatser.

4.1.2 Tjänsteutbud / Verksamhet

För elever

- deltagare med läsnedsättning får ett konto på talbokstjänsten Legimus. Samtliga deltagare har tillgång till inläsningstjänst för läromedel.
- lättläst litteratur, inklusive många klassiker i enklare format.
- tillgänglighet för alla dygnet runt även kvällar och helger.
- aktiviteter för deltagare så som poesiaftnar, studiegrupper och bokcirklar
- möjlighet för alla på skolan att genom olika forum vara delaktiga och komma med förslag på inköp och utvecklingsområden.

För lärare

- Administration av tjänsten från Inläsningstjänst. Inköp av klassuppsättningar av olika böcker.

4.1.3 Strategiska mål /utvecklingsområden /prioriteringar

- **Kunskapsstöd**
Tillhandahålla kursrelaterad litteratur och breddade perspektiv (ex. samhällsdebatt, konstnärliga verk). Utveckla en digital plattform för strömmande media till resurser.
- **Demokrati och delaktighet**
Alla har möjlighet att önska böcker för nyanskaffning. Varje år arrangeras en Poesiafton. Författarbesök förekommer någon gång per läsår. All personal och alla deltagare har en personlig lånekod.

4.2 Blekinge Folkhögskola – Skolbiblioteket

Skolbiblioteket finns till för skolans deltagare och är öppet varje dag för de som studerar på skolan eller som bor på skolans internat. Biblioteket är obemannat men en av skolans lärare har tid varje vecka för att göra beställningar, hålla ordning i biblioteket och planera aktiviteter i bibliotekets lokaler. Förutom att låna böcker går det även att läsa tidskrifter eller studera i biblioteket. Idag är biblioteket beläget på tredje våningen utan hiss men en renovering av skolan är inledd och i samband med denna kommer biblioteket flyttas till första våningen och bli helt tillgängligt för alla. På skolan finns ett deltagarråd och ett internatråd där deltagarna har möjlighet att komma med förslag och idéer för bland annat skolbibliotekets utbud och utveckling.

5. Uppföljning

Biblioteksplanerna ger möjlighet till nationell uppföljning. Kungliga biblioteket har i uppgift att tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur regionala och kommunala biblioteksplaner tas fram och antas.

De olika biblioteksverksamheterna följer upp och utvärderar sina delar av den regionala biblioteksplanen internt.

Biblioteksutveckling Blekinge Kronobergs del av biblioteksplanen följs upp med utgångspunkt i respektive kulturplan och särskilda villkor från båda regionerna. Det sker genom regelbundna dialogmöten och årlig rapportering i Kulturdatan (via Kulturdatan rapporteras all kulturverksamhet till Kulturrådet). Till Kulturdatan bifogas också verksamhetsplan och verksamhetsberättelse.

REMISSVERSION